

G eandewei

Protestantse
Kerk

Buiten de put wacht het leven

Hoe staat het ook alweer
in 'Zondag 12'?

Vrij en onbevreesd
in verwarrende tijden!

Geloofsgetuige
Dom Hélder Câmara

Column Tettie Stiemsma

De gelikenis fan de wite kofjekanne

Yn de earste moannen fan it jier meitsje in soad minsken alwer plannen foar de simmerfakânsje. Mei in húshâlding is dat ek wol winsklik, oars is alles beset. Foar ús tegearre is der lykwols altyd noch wol earne plak.

In jier as wat lyn reizgen wy nei in fakânsje mei in soad sinneskynwaar werom nei hûs. Moarns betiid fuort en in termoskanne kofje mei yn de koer. En doe gie it mis. Op it parkearplak midden yn Frankryk stie in tafel. Ik sette alfêst de kanne teplak en helle út de caravan de kopkes...

'Hè? De tafel is leech!' Ik seach noch krekt de jiske-auto riden. Mei de folle kofjekanne! Ik bin gjin hurd-rinwûnder, mar doe koe ik alderheislikst fluch. Net iens om de kofje, want dy koene we hjir ek wol keapje. It gie om de kanne. 25 jier lyn krige fan skoanheit, dy't it ding fûn hie op syn rjappel-lân. Yn de ûnderwâl, efterlitten en fergetten. Hij bedarre by ús. De kanne hie eins mear emosjonele wearde want hy seach der net mear út.

De frachtauto stie stil. Ik efkes letter ek efter de auto, hymjend en bot neitinkend. In wite kofjekanne, hoe sis ik dat yn it Frânsk? Wyt is *blanche*, dat wit ik mar kanne? Bus wit ik ek, want dêr hie ik juster noch in aansichtkaart yn dien. *'Je cherche une boîte blanche.'* De man knikt en wiist nei de rotsoai yn de laadbak. Hy reaget mei in biezem der yn om en jaaa... Dêr wie er! Myn dierbere kofjekanne. Noch mear skeind no en te fiis om oan te pakken. Mar ik hie it gefoel of joegen se my de haadpriis fan de postkoade lotterij.

Under de kraan haw ik him ôfspield en stiif yn myn hannen hâlden. Doe't ik nei de caravan werom rûn tocht ik oan de gelikenis fan de frou dy't har pinning kwyt wie en mei de biezem it hiele hûs oanfage. De biezem fan de jiskeman hie diskear it wurk dien. Alle minsken fan it parkearplak mochten op de kofje komme, want ik wie myn kanne kwyt en ik hie him wer fûn.

Meditatie Zo leert de Catechismus

'Waarom wordt gij een christen genoemd?'

Heidelbergse Catechismus, Zondag 12, vr. en antw. 32

door ds. Dirk Lof

Door alle eeuwen heen moesten de catechisanten het *Onze Vader*, de *Apostolische Geloofsbelijdenis* en de *Tien Geboden* uit hun hoofd leren. En er werd hun verteld over de betekenis van de sacramenten. Dat vind je dus ook allemaal terug in de calvinistische *Heidelbergse Catechismus*. Maar die heeft een beroemde opbouw, verdeeld in de zondagen van het jaar, waarin dat alles zijn plaats krijgt. Na Zondag 1 krijg je die drie stukken van Ellende, Verlossing en Dankbaarheid.

Onze ellende is dat wij ons leven alleen maar kunnen doordenken tot wij beseffen dat we leven op kosten van Gods Goedheid - en dus schuldig staan.

Onze verlossing is het geloof in de Drie-Enige God Die zich naar ons heeft toegewend.

Onze dankbaarheid is dat ons spreken zich ordent naar het *Onze Vader* en ons handelen naar de *Tien Geboden*.

Zijn leven op drie niveaus

Als het over Jezus Christus gaat wordt Zijn Leven op drie niveaus uitgelegd.

Ten eerste: Hij is waarachtig God en waarachtig mens. Dat heeft grote vrucht voor ons en is noodzakelijk voor ons behoud.

Ten tweede: Hij is de weg gegaan van vernedering en verhoging. Dat heeft grote vrucht voor ons en is noodzakelijk voor ons behoud. Dat alles is uit genade, om niet, om ons en ons behoud. Er is nog niets gezegd over wat wij nu nog moeten doen.

Ten derde: Hij is de Christus, de Gezalfde, en wel tot Profeet, Priester en Koning. En hier komen de gelovigen in beeld, want wij hebben deel aan zijn zalving!

Dit is dus het antwoord op vraag 32: *'Omdat ik door het geloof een lidmaat van Christus en alzo zijn zalving deelachtig ben.'* Ons profeetschap betekent: *'zijn Naam belijden'*. Ons priesterschap be-

tekent: *'mijzelf als levend dankoffer aan Hem geven'*. Ons koningschap betekent: *'met een vrij en goed geweten in dit leven tegen de zonde en de duivel strijden'*.

Markante invulling identiteit

Hier wordt onze identiteit markanter ingevuld dan wanneer het gaat om onze redding. Het spreekt voor de *Heidelbergse Catechismus* vanzelf dat wij door de Drie-Enige God geïdentificeerd WORDEN. In antwoord 43 (de vraag is: *'Wat verkrijgen wij meer voor nuttigheid uit de offerande en de dood van Christus aan het kruis?'*) gaat het erom: *'dat door zijn kracht onze oude mens met Hem gekruisigd, gedood en begraven wordt, opdat de kwade begeerten van het vlees niet meer in ons regeren.'*

Dat hoor je niet veel meer. Het Evangelisch Werkverband heeft het er steeds over dat 'er meer is' en dan meet het voor ons de Gaven van de Geest uit. Anderen hebben het altijd maar weer over de gaven van genezing en ook over de gave van het spreken in tongen. Weer anderen hebben het over 'een intense ervaring van gegrepen zijn' waarbij Jezus jouw Alfa en Omega is geworden. Als je dat niet hebt mag je jezelf geen christen noemen (dit heb ik zelf gehoord in een preek van een Protestantse Kerk-dominee...).

In een groot deel van de Gereformeerde gezindte moet je jouw uitverkiezing ervaren voordat je jezelf christen mag noemen. Weer anderen verkondigen het Welvaartsevangelie dat rijkdom belooft aan de echte gelovigen. Zoals banken kredieten creëren en in geld uitbetalen, zo rollen de persen ook in het religieuze leven en leveren geestelijke goederen. Wat zullen we ervan zeggen? Maar ik wilde u nog even herinneren aan hoe de Heidelbergse Catechismus leert.

ds. Dirk Lof uit Leeuwarden is emeritus-predikant

Leesrooster

Week 7, 12 t/m 18 februari

zondag	Matteüs 5:21-32
maandag	Matteüs 5:33-48
dinsdag	Spreuken 22:1-8
woensdag	Spreuken 22:9-16
donderdag	Spreuken 22:17-29
vrijdag	Psalm 24
zaterdag	1 Korintiërs 3:1-9a

Week 6, 5 t/m 11 februari

zondag	1 Korintiërs 3:9b-23
maandag	1 Korintiërs 4:1-13
dinsdag	1 Korintiërs 4:14-21
woensdag	Matteüs 6:1-18
donderdag	Matteüs 6:19-34
vrijdag	Matteüs 7:1-12
zaterdag	Romeinen 5:1-11

Vrij en onbevreesd in verwarrende tijden!

Een van de eerste 'moeilijke' boeken die ik las – op mijn zeventiende – kwam uit de boekenkast van mijn vader. Hij had een rij boeken staan van de Joodse psycholoog Erich Fromm. Het boek heette: *De angst voor vrijheid*. Het was in 1941 geschreven, in reactie op het nazisme van Hitler, waaraan hij ternauwernood was ontsnapt.

door ds. Peter Smilde

Erich Fromm onderzocht in het boek de diepere redenen waarom mensen zich steeds weer onderwerpen aan dictaturen. Het heeft volgens hem te maken met machteloosheid, eenzaamheid, onzekerheid en angst. Kortom: gevoelens van onbeduidendheid. Door de beurskrach van 1929, de hoge inflatie en de verliezen van de Eerste Wereldoorlog was Duitsland in een crisis geraakt. De Duitse bevolking verdrong die negatieve gevoelens door Adolf Hitler te steunen en zich te vereenzelvigen met deze autoritaire leider. Men verlangde ernaar weer onderdeel te zijn van een groot en machtig geheel.

Aantrekkingskracht

Dit boek had vandaag geschreven kunnen zijn. Ook nu is er behoefte aan sterke autocratische leiders die met hun grote mond en grotske beloftes je willen laten geloven dat jij en jouw land er weer toe doen. Overal staan dit soort leiders op: Poetin, Trump, Orban, Erdogan, Bolsonaro, Xi. Ze slaan zichzelf op de borst en gebruiken alle mogelijke middelen om aan de macht te kunnen blijven. Ze verzwakken de democratie, de rechtelijke macht en de persvrijheid.

Het merkwaardige is dat daar aantrekkingskracht vanuit gaat. Mensen verlangen naar dictators en nemen de destructieve krachten die daarbij horen op de koop toe. Fromm laat zien dat als mensen onzeker en bang zijn, ze graag bereid zijn hun vrijheid op te geven voor nieuwe zekerheden en trots.

Christelijke vrijheid?

Maar wat is vrijheid eigenlijk? En is er ook zoiets als christelijke vrijheid? Wij associëren vrijheid al gauw met: kunnen doen en zeggen waar je zin in hebt, niet gebonden aan tradities, wetten, autoriteiten of aan de adat (Indonesische uitdrukking die zoiets betekent als

'het complex van sociale leefregels, omgangsnormen en traditionele gebruiken', red.) van een gemeenschap. Dit ideaal van vrijheid, blijheid hangt samen met individualisme. Wij willen niet graag geremd worden in onze individuele ontplooiing. Vooral op sociale media komt dit soort vrijheid sterk naar voren: zeggen wat je denkt, inclusief de keerzijde daarvan: haat en dreigementen.

Ook als christenen omarmen wij vrijheid. De bevrijding uit het slavenhuis Egypte staat daarvoor symbool. Bovendien omarmen wij als christenen de vrijheid die Christus ons geeft. Hij verlost ons uit de knellende banden van zonde, dood en duivel waar mensen steeds weer in verzeild kunnen raken.

Maar er is iets merkwaardigs en paradoxaals met het Bijbelse vrijheidsbegrip. Vrijheid is geen losstaande categorie. Echte vrijheid komt pas tot zijn recht als het stevig verbonden is met God en met de naaste. Zoals een vis niet vrij kan zwemmen zonder water, en zoals een kind niet vrijuit kan spelen zonder de veilige aanwezigheid van zijn ouders, zo kan een christen niet vrij zijn zonder een diepgaande liefdesrelatie met God en de naaste.

Neem Jezus, of Paulus. Zij beschikten over een koninklijke vrijheid. Jezus had iets onafhankelijk en onaantastbaars tegenover de synagoge, de hogepriester, zijn familie, de rijken en zelfs tegenover Pilatus. Hij was niet onder de indruk van hun macht en dreigementen. Hij ging zijn koninklijke gang.

Hetzelfde zien we bij Paulus, bij de martelaren van de christelijke kerk, bij Martin Luther King, bisschop Tutu en noem maar op. En je vraagt je af hoe zij zich zo vrij durfden te bewegen... Wat was hun geheim? Was dat zelfvertrouwen, een sterk ego? Of was hun vrij-

heid ten diepste gefundeerd in Gods-vertrouwen: *Niets kan mij scheiden van Gods liefde, noch hoogte noch diepte, noch machten noch krachten?* Het is duidelijk dat hun vrijheid voortkomt uit hun geworteld zijn in God, in de Vader, in Christus.

God wil geen robots

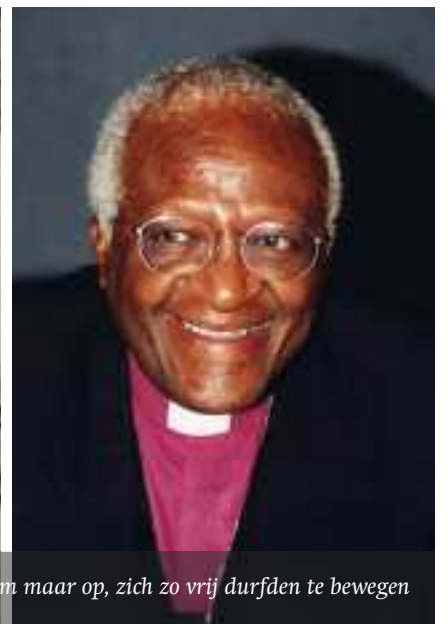
Maar gunt God ons ook vrijheid? Jazeker. Al in den beginne koos God ervoor om de mens - als beeldrager van hemzelf - een stukje vrijheid te geven, heel letterlijk: Adam mocht kiezen tussen de twee bomen in het paradijs. De God van de Bijbel wil geen robots, maar mensen, wezens die in vrijheid antwoord kunnen geven op zijn liefde.

Christelijke vrijheid is gebonden aan God, maar niet alleen aan hem, ook aan de naaste. Paulus zegt het zo: *'U bent geroepen om vrij te zijn. Misbruik die vrijheid niet om uw aardse begeerten vrij spel te geven, maar dien elkaar in liefde.'* (Galaten 5:14). Augustinus zei het zo: *'Heb lief en doe wat je wilt!'*

Die vrijheid hebben we nodig in tijden waarin alles in kerk en samenleving onzeker, verwarrend en bedreigend is. Daarbij moeten we de neiging weerstaan om te vluchten in een oeverloze individualistische vrijheid ('ik doe waar ik zin in heb'). Ook komen we niet verder door ons over te geven aan brullende leiders met hun valse zekerheden. En laten we ook - als zogenaamd genuanceerde mensen - oppassen voor oorlogstaal en vijandsbeelden.

Wat we nodig hebben is de koninklijke vrijheid die voortkomt uit de liefde van Christus. Die houding noemt het *Wilhelmus* treffend: *'Vrij en onverveerd'*. Vrij en onbevreesd!

ds. Peter Smilde is predikant in Drachten en redactielid van Geandewei

Je vraagt je af hoe Jezus, Paulus, de martelaren van de christelijke kerk, Martin Luther King, bisschop Tutu en noem maar op, zich zo vrij durfden te bewegen

Geloofsgetuige

Dom Hélder Câmara

'Als ik de armen brood geef,
dan noemen ze me een heilige.
Als ik vraag waarom de
armen geen eten hebben, dan
noemen ze me een communist'

* 7 februari 1909, Fortaleza

† 27 augustus 1999, Recife (Brazilië)

Dom Hélder Câmara was een Braziliaanse bisschop. Zijn vader vond de plaatsnaam 'Den Helder' een mooie naam, vandaar die on-Portugese voornaam. Câmara werd in 1931 tot priester gewijd. Door een kennismaking met een internationaal gezelschap voor verzoening werd hij zich bewust van de geweldloze kracht die uit het Evangelie spreekt. Hij nam afstand van de fascistisch georiënteerde Katholieke Liga en koos voor de armen in hun strijd tegen onderdrukking en uitbuiting.

In 1952 werd hij hulpbisschop van Rio de Janeiro. Hij richtte er onder meer een bank op die het voor armen eenvoudiger maakte om te lenen. Van 1964-1985 was hij aartsbisschop van Olinda en Recife. Hij toonde zich een tegenstander van de militaire dictaturen in zijn land. Op de eerste Latijns-Amerikaanse bisschoppenconferentie (CELAM), door hem georganiseerd, besloten de bisschoppen hun beleid radicaal te wijzigen en zich in te zetten voor de armen en verdrukten. Ten tijde van de Vietnamoorlog schreef Câmara *Spiral of Violence* (1971), waarin hij een verbinding legde tussen structureel onrecht, escaleerende opstandigheid en daarop reagerende repressie. Hij hoopte dat jongeren deze spiraal zouden doorbreken.

De Braziliaanse overheid was niet blij met hem. Medewerkers werden gearresteerd. Kranten, radio en televisie mochten niet over hem berichten of iets van hem publiceren. Zijn telefoon werd afgeluisterd, hij werd bedreigd, er werden moordaanslagen op hem gepleegd. En het Vaticaan stond kritisch tegenover bevrijdingstheologie. Maar hij kreeg ook internationale waardering. Vooral in Europa hield hij talrijke voordrachten en kreeg hij eredoctoraten en vredesprijzen.

Câmara was geen marxist, wel een herder die armen en verdrukten wilde helpen en het conservatisme van de gebruikelijke 'naasteliefde' vermeid. Geweld bleef hij afwijzen. 'In naam van het evangelie sterf ik liever duizendmaal, dan dat ik één keer iemand zou doden.' En hij bleef bidden voor de rijken in geld en goed en de rijken in macht, intelligentie en talenten of in deugden en heiligheid. 'Heer God: dat zij leren begrijpen dat zij arme rijken worden als zij zich niet aansluiten bij de broederschap van hen die niet vergeten dat wij allemaal zijn uitgenodigd om te delen in Uw goddelijke rijkdom en Uw scheppingsmacht.'

Nog altijd leeft een flink deel van de 208 miljoen Brazilianen onder de armoedegrens. Lula mag weer als president zijn strijd voor hen voortzetten. *Harmen Jansen*

Byldspraak - Willem Wilstra De kat yn de gerdinen

De útdrukking 'de kat yn 'e gerdinen' stiet net letterlik yn 'e Bibel mar guon teksten dogge der wol oan tinken, bygelyks Efeziërs 4 : 26-27:

As jimme likk wurde, pas der dan foar op
dat jimme jim net besûndigje.
Gean net mei de lilke holle de nacht yn.
Jou de duvel gjin kâns.

Mei oare wurden: bliuw net likk, sadat wat ús dwers sit net
grutter wurdt en wy de kontrôle dêr net op ferlieze.
Praat it út en gean ferromme de nacht yn!

Geandewei

 Kerkblad voor de Protestantse Kerk in Fryslân

Hoofdredacteur: Arjen Bakker
Romptastrjitte 15, 9036 PK Menaam
T. (0518) 750 276

Kopij voor het algemene deel:
Uiterlijk 15 dagen voor verschijnen
naar redactie@geandewei.nl

Advertenties: J. Hoogenboom
T. (0592) 48 28 30
E: info@hoogenboom-communicatie.nl

Vormgeving, druk, post- en digitale abonnementen:
Dekker Creatieve Media en Druk,
E: administratie@geandewei.nl

Polarisatie (1)

Aanjagers, volgers en beroepsneutralen

Het lijkt erop, dat wij in onze samenleving steeds meer te maken krijgen met tegenstellingen. Mensen uiten hun gevoelens van onvrede door zich negatief uit te laten over andere groepen mensen. Dat gebeurt met sterke woorden en beelden zoals de ‘verwende randstad’ tegenover het ‘hard werkende platteland’; ‘klimaatactivisten zijn criminelen’ met als tegenpool ‘boeren zijn dierenbeulen’. Het gebruik van deze woorden en beelden is wel lekker stoer, maar helpt niet echt om verbinding te leggen tussen groepen mensen- en dus ook niet om gezamenlijk te werken aan oplossingen die noodzakelijk zijn voor een vreedzame samenleving. *door Alex Riemersma*

Met deze maatschappelijke onrust voor ogen hield de filosoof Bart Brandsma in januari in Nijegea een inleiding voor een gezelschap van boeren, predikanten en kerkelijk werkers. Hij was uitgenodigd door de Werkgroep Kerken en Landbouw in samenwerking met ‘Solidair Friesland.

Na de openingswoorden van voorzitter Douwe Hiemstra – en een prangend stukje uit de profeet Micha – schetste Brandsma zijn denkkader met de basiswetten van polarisatie en de rollen die mensen hierbij kunnen spelen: die van aanjagers en volgers, of die van de zwijgende meerderheid, maar ook van brugbouwers en verbinders.

Conflict versus polarisatie

Een conflict is iets anders dan polarisatie. Een concreet conflict is afgebakend in plaats en tijd en heeft duidelijke probleemeigenaars: de conflictpartijen. Zo overzichtelijk is het natuurlijk niet altijd. Concrete conflicten kunnen ook uitlopen op breder gedragen én breed gevoede polarisatie. Anderzijds kunnen in een gepolariseerde samenleving kleine problemen gemakkelijk uitgroeien tot grote conflicten. Hoe dan ook: in een democratisch denkproces helpt het wel om eigen standpunten helder en scherp te formuleren in termen van wij-zij-denken, passend bij een open debat over belangen en idealen.

Drie basiswetten van polarisatie

Anders dan een concreet conflict is polarisatie een *gedachtenconstructie*. Beelden over jezelf én over de anderen zitten tussen de oren, maar kunnen wel leiden tot gepolariseerd wij-zij-

denken met extreme uitingen, zoals de protesten van de beweging Black Lives Matter tegenover ‘De Witte Overheid’; en ook het boerenprotest met trekkerblokkades in het stikstofdebat.

Deze beelden en acties voeden op hun beurt het wij-zij-denken met brandstof. Dit is de tweede basiswet van polarisatie: negatieve én positieve uitspraken zijn brandstof voor polarisatie.

Hieronder ligt de derde basiswet, die van de gevoelsdynamiek. Het beeld van de omgekeerde vlaggen voedt de gevoelsdynamiek; het roept voortdurend spanning op als je erlangs rijdt en het wakkert de polarisatie aan, maar biedt op zichzelf geen oplossingen.

Rollen in de polarisatie

De aanjagers van polarisatie (‘pushers’) beschouwen zichzelf uiteraard als idealisten – aan welke pool of tegenpool zij ook opereren. De aanjager levert brandstof voor de polarisatie door een overtrokken beeld van de tegenpartij neer te zetten, die hierop reageert en zo de eigen standpunten verscherpt.

De volgers (‘joiners’) kiezen meer of minder expliciet partij voor één van beide tegenpolen, bijvoorbeeld door te zeggen: ‘Ik ben het niet helemaal met hem eens, maar hij heeft wel een punt.’

De derde categorie bestaat uit de zwijgende meerderheid (‘silent group’), die zich niet expliciet uitspreekt voor één van beide polen. Deze groep bestaat uit betrokken burgers die informatie nodig hebben om genuanceerd te blij-

ven denken en die bewust voor het midden kiezen. Verder zijn er mensen, die niet zo erg geïnteresseerd zijn in echte informatie, maar ook bangerds (‘als ik eenmaal één van beide polen gekozen heb, kan ik niet meer terug’).

De echte doelgroep van de aanjagers is niet de directe tegenstander, maar de zwijgende meerderheid. Deze wordt voortdurend uitgenodigd zich aan te sluiten bij de volgers. Als de groep van de volgers heel groot wordt, krijg je een beweging. En als beide tegenpolen grote bewegingen op gang weten te brengen, wordt het moeilijker voor de verbinders om degelijke en duurzame bruggen te bouwen.

Deze verbinders zijn de ‘beroepsneutralen’ zoals welzijnswerkers en de politie (wijkagent plus mobiele eenheid), burgemeesters en wethouders, predikanten en kerkelijk welzijnswerkers. Het belangrijkste advies van Bart Brandsma aan de beroepsneutralen is vooral empatisch te luisteren. Ga net als Johan Remkes met beide kanten in gesprek en probeer met echte feiten (tegenover ‘alternatieve feiten’) en argumenten de gevoelsdynamiek binnen de perken te houden en de discussie te depolariseren. In de volgende *Geandeweï* iets meer over hoe kerken dat kunnen aanpakken.

Meer over het denkkader over polarisatie van Bart Brandsma: verhaalmetimpact.nl/de-kracht-van-het-stille-midden

Alex Riemersma is ouderling Vorming en Toerusting van de Jacobijner wijkgemeente. De Werkgroep Klimaatafelpetear is een gezamenlijke werkgroep van de Sint-Vitusparochie, de Schakel, de Jacobijner wijkgemeente en het Jabixshùs

De echte doelgroep van de aanjagers is niet de directe tegenstander, maar de zwijgende meerderheid. Deze wordt voortdurend uitgenodigd zich aan te sluiten bij de volgers.

Persoonlijk

Buiten de muren van de put wacht het leven

Als omstander van iemand die is opgesloten in een donkere wolk van verdriet of depressie, ben je soms geneigd die mens uit de put te willen trekken. Maar dat gaat niet. Het is, zo is mijn ervaring, heilzamer om bij die mens in de put te gaan zitten. *door Jolanda Tuma*

Op oudejaarsavond had Claudia de Breij de eer om de oudejaarsconference te verzorgen op NPO1. Een mooie traditie op de drempel van het nieuwe jaar, waarin wordt teruggeblikt op het afgelopen jaar. Tijdens die conference zong zij een prachtig liedje met de titel *Even voorgoed*.

In het afgelopen jaar was in het nieuws van alles aan de orde, zo ook de berichten over jonge mensen die grote moeite hebben met het leven en de schrikbarende aantallen jongeren die er voor kiezen hun leven te beëindigen. Met *Even voorgoed* richt Claudia zich tot deze jongeren. Het liedje eindigt met enkele regels die met name voor Groningers zeer bekend zijn, woorden die Ede Staal ooit zong: 't het nog nooit zo donker west, of t wer altijd wel weer licht.' Claudia spreekt jongeren aan op het gegeven dat moeilijke tijden weer voorbij gaan, en ze zingt:

*'Luister naar me
Ik ben ouder dan jij
Dit gaat echt voorbij
Jij bent goed
Luister naar me
Vandaag gaat voorbij
Geloof me: ga niet voorgoed*

Als geestelijk verzorger kom ik geregeld in contact met mensen, jong maar ook vaak oud, die niet meer verder kunnen en willen. Opgesloten in een donkere wolk van verdriet of depressie, lijkt er nog maar één uitweg: 'niet meer leven'. De problemen van dat moment staan als een muur om hen heen. Alsof zij in een diepe put zijn beland en er niet meer uit kunnen komen.

Als omstander ben je dan soms geneigd die mens uit de put te willen trekken, maar dat gaat niet. Sterker nog, dat werkt meestal ave-

rechts. Hoe harder je trekt, hoe dieper zij zinken. Het is, zo is mijn ervaring, heilzamer om bij die mens in de put te gaan zitten. Niet te veel te zeggen, maar wel aanwezig te zijn en het proberen samen uit te houden. Misschien door dat refrein van Claudia te zingen: 'Dit gaat echt voorbij, jij bent goed', luister naar me, Vandaag gaat voorbij. Geloof me, ga niet voorgoed.'

Met ons allen in de put

Als ik om me heen kijk in de wereld, bekruipt me soms het gevoel dat we met ons allen in de put zijn beland. Er is zo veel dreiging, zo veel onzekerheid, zo veel duisternis. Het afgelopen jaar heeft zo veel leed gebracht, hoe komt het dit jaar? De problemen van dit moment staan als een muur om ons heen. Er zijn geen makkelijke oplossingen, geen touwen om de wereld uit de put te trekken. En hoe harder er wordt geroepen, hoe groter de modderpoel.

En toch, en toch klinkt in de verte toch weer dat liedje, alsof we de profeten, de psalmisten, de evangelisten tot ons horen spreken, alsof we de stem van God horen fluisteren: 'Luister naar me, Ik ben ouder dan jij, Dit gaat echt voorbij Jij bent goed, Luister naar me, Vandaag gaat voorbij, Geloof me: ga niet voorgoed

Tijd. Het leven is zoveel rijker dan de klok die tikt en de problemen van dit moment. Buiten de muren van de put wacht het leven op onze aandacht. Geef de tijd de ruimte en breng eens wat tijd door met dichters en zangers, zij hebben geduld en zijn graag bereid een doorkijkje te geven naar die wereld buiten de put. Ik besluit dit stukje dan ook met een gedicht van de dichter Rutger Kopland.

Tijd

*Tijd – het is vreemd, het is vreemd mooi ook
nooit te zullen weten wat het is*

*en toch, hoeveel van wat er in ons leeft
is ouder dan wij, hoeveel daarvan zal ons
overleven*

*zoals een pasgeboren kind kijkt alsof het kijkt
naar iets in zichzelf, iets ziet daar
wat het meekreeg*

*zoals Rembrandt kijkt op de laatste portretten
van zichzelf alsof hij ziet waar hij heengaat
een verte voorbij onze ogen*

*het is vreemd maar ook vreemd mooi te bedenken
dat ooit niemand meer zal weten
dat we hebben geleefd*

*te bedenken hoe nu we leven, hoe hier
maar ook hoe niets ons leven zou zijn zonder
de echo's van de onbekende diepten in ons hoofd*

*niet de tijd gaat voorbij, maar jij, en ik
buiten onze gedachten is geen tijd*

*we stonden deze zomer op de rand van een dal
om ons heen alleen wind.*

*Jolanda Tuma is vrijgevestigd geestelijk verzorger
en een vaste medewerker van Geandewei*

Diversen

Urker Visserskoor naar Ureterp voor benefietconcert Bolivia

Chr. Urker Visserskoor Crescendo o.l.v. Louwe Kramer komt op zaterdag 18 februari naar De Levensbron in Ureterp voor een zangavond. De opbrengst van de avond is bedoeld als ondersteuning voor het zendingswerk van Janetta Fokkema in Bolivia. Ds. D. van der Zwaag verzorgt een meditatie. De avond in de kerk aan De Feart 85 begint om 19.30 uur, kaartjes kosten 10 euro voor volwassenen en 5 euro voor kinderen van 13 t/m 17 jaar. Jongere kinderen gratis.

Interkerkelijke Vrouwenochtend Burdaard met Marijke van Dijk

Op vrijdag 24 februari is er weer een Interkerkelijke vrouwenochtend in Burdaard. Deze keer is Marijke van Dijk uitgenodigd, die een lezing geeft over 'Van Pesach naar Pasen'. Welkom vanaf 9 uur in MFA Het Spectrum, Schoolstraat 12, aanvang 9.30 uur. Toegang 5 euro inclusief koffie/thee en cake, ook is er een collecte voor de onkosten. Ook deze keer is De Boektek aanwezig en er is kinderoppas.

Oscar Lohuis van Christenen voor Israël naar Harkema

Op donderdag 16 februari 2023 is er in Harkema - Opeinde een studiebijeenkomst met spreker ds. Oscar Lohuis namens Christenen voor Israël. Het onderwerp van deze bijeenkomst is: Hoe zit het nu met Israël volgens de Bijbel? De bijeenkomst vindt plaats in Vrij Evangelische Kerk Harkema, Warmoltsstrjitte 61, 9281 PJ Harkema - Opeinde. Aanvang om 19:30 uur, toegang is gratis. Er is verkoop van producten uit Israël.

Achtergrond Pilgrim Fathers, toen en nu

Ruim vierhonderd jaar geleden staken de Pilgrim Fathers de Atlantische Oceaan over, in de hoop om in Noord-Amerika in vrijheid te kunnen leven volgens hun strenge calvinistische leer en levenswijze. Nog altijd kun je deze pioniers 'ontmoeten': in het nagebouwde dorpje Plimoth Plantation spelen de 'bewoners' hun rol als zeventiende-eeuwers bijzonder goed. *door Rink Visser*

De Church of England ontstond in 1534, toen koning Hendrik VIII (1494 - 1547) wilde scheiden van zijn eerste vrouw Catharina van Aragon en daarvoor geen toestemming kreeg van de paus. Hendrik verbrak de banden met Rome en stichtte een nationale kerk, waarvan hij het hoofd werd, en na hem bijna alle Engelse koningen.

Uiterlijk leek deze kerk nog sterk op die van Rome: er bleven aartsbisschoppen en bisschoppen en de liturgie veranderde eerst niet veel, maar het celibaat werd opgeheven en de kloosters verdwenen geleidelijk. Ook was hier en daar in de predikatie al de invloed van de reformatoren merkbaar.

Al spoedig bleek dat er groepjes gelovigen waren die zich in de nieuwe organisatie niet thuisvoelden. Naast degenen die Rooms-Katholiek wilden blijven, waren dat vooral de Puriteinen, een vrij grote groep die een streng calvinistische leer en levenswandel nastreefde. Onder Hendrik VIII en zijn opvolgers hadden ze nauwelijks geloofsvrijheid.

Naar Nederland

Een groep Puriteinen, de Pilgrim Fathers, keek daarom naar de overkant van de Noordzee, naar het calvinistische, maar verdraagzame Nederland. Dat stond nog wel op voet van oorlog met Spanje, waar deze mensen doodsbenauwd voor waren, maar in 1609 was het Twaalfjarig Bestand gesloten, waardoor de kust voorlopig veilig was. Een groepje Pilgrim Fathers stak in datzelfde jaar de Noordzee over en vestigde zich na toestemming van het stadsbestuur in Leiden. Zij gingen bij elkaar wonen in de wevershuisjes achter de Kloks-teeg.

Hoewel ze daar in volle vrijheid mochten leven en werken, voelden ze er zich toch niet thuis tussen de meer vrijzinnige Hollanders. Velen waren bang voor verwatering van het geloof en verlies van identiteit door vermenging met andersgezinden, zoals ze bij andere groepen immigranten zagen gebeuren. Daarbij ging het hun economisch minder goed en zagen ze met angst en beven het einde van het Twaalfjarig Bestand op zich afkomen. Een deel van de groep besloot daarom Nederland achter zich te laten, de grote plas over te steken en hun heil te zoeken in Noord-Amerika.

Mayflower

Vanuit Delfshaven (nu een stadsdeel van Rotterdam), waar nog een gedenkteken in de kerk aan hen herinnert, vertrokken ze naar Plymouth in Zuid-Engeland. Daar sloot een groep gelijkgezinden zich bij hen aan. Op 6 september 1620 staken ze met ruim honderd

Plimoth Plantation, een reconstructie van de nederzetting van de Pilgrim Fathers.

personen met de Mayflower in zee. Na 65 dagen belandden ze, door stormen gekweld, niet in Virginia, wat hun bedoeling was, maar in Massachusetts, een stuk noordelijker. Ze besloten daar te blijven en gingen ijverig aan de slag met het bouwen van huizen en het bewerken van de vruchtbare grond.

Hoewel dit gebied op dezelfde breedte ligt als Noord-Spanje kan het er 's winters ijskoud zijn door het ontbreken van de Golfstroom. Zonder hulp van de indianen zouden ze het dan ook niet hebben gered. Hun eerste niet-mislukte oogst wordt in de Verenigde Staten en in Canada nog steeds jaarlijks gevierd als Thanksgiving Day, een soort Dankdag voor gewas en arbeid.

De Pilgrim Fathers waren de eerste Europese volksplanting op noord-Amerikaanse bodem en vele Amerikanen zijn er trots op van deze pioniers af te stammen. Daarbij zeven presidenten onder wie Franklin Delano Roosevelt en Barack Obama.

Op enkele plaatsen heeft men met succes geprobeerd de herinnering aan de Pilgrim Fa-

Replica van de Mayflower

thers levend te houden. Zo is er in het centrum van Leiden in een veertiende-eeuws pand een klein maar fraai museum aan hen gewijd. Op de plaats van eerste vestiging in Plymouth, Massachusetts, kan men heden ten dage replica's van hun huisjes en tuintjes en de indianenhutten bezichtigen in het openluchtmuseum Plimoth Plantation. Een eindje verder ligt een replika van de Mayflower.

Een foto, wat is dat?

In de tuintjes lopen enkele namaak-Pilgrims rond, die wat schoffelen en de bezoekers te woord staan. Zij spelen hun rol als zeventiende eeuwers bijzonder goed, dragen kleding uit die tijd en spreken zelfs een beetje Nederlands. Ik heb zelfs horen vertellen dat als men hen vraagt: 'Mag ik een foto van u nemen?', het antwoord luidt: 'Een foto, wat is dat?' Maar als de werktijd erop zit, stappen ze weer in de tegenwoordige tijd, verkleeden zich en nemen in de auto naar huis.

Ik ben er zelf ook eens geweest en heb toen aan een van de 'bewoners' gevraagd waarom ze nu precies Nederland hadden verlaten. Het bleek dat ze bang waren dat na het overlijden van prins Maurits (in 1625) onze Republiek het niet zou uithouden tegen de Spanjaarden. Gesteund door voorkennis kon ik de man geruststellen met de mededeling dat broer en opvolger Frederik Hendrik een minstens zo bekwaam veldheer was. Waarop de man mij vroeg of wij orgels in onze kerken hadden. Toen ik vertelde dat dat zo was, bleek hij daar zwaar op tegen; volgens hem waren kerkorgels 'pijpen van de duivel'.

Rink Visser uit Leeuwarden is een vaste medewerker van Geandewei

VOLGENDE KEER in **G**eandeweï

Garnalefiskers

Enthousiast voor een
taak in de kerk

*Hoe lastig is het om je aan
je voornemens te houden?!*

